

LIKE MULIGHETER. Gratis kjernetid i barnehage og avvikling av kontantstøtten vil gi barn likere muligheter til å lykkes i utdanningsløpet og i arbeidslivet.

Gi gratis barnehage og avskaff kontantstøtten

Debatt

MARI REGE
professor i økonomi,
Universitetet
i Stavanger

Ny rapport. Fordelingsutvalget som jeg har vært medlem av leverte nylig sin rapport (NOU 2009: 10) til finansminister Kristin Halvorsen. En av hovedkonklusjonene i rapporten er at gratis kjernetid i barnehage og en avvikling av kontantstøtten vil ha positive fordelingsvirkninger. Konklusjonen bygger på omfattende norsk og internasjonal forskning som viser at barn av foreldre med lav utdanning og lav inntekt i større grad lykkes i utdanningsløpet og arbeidslivet dersom de går i barnehage.

Ny norsk barnehagestudie.

Mange internasjonale studier viser at tidlig læring i barnehage kan være viktig for hvordan barnet lykkes som voksen. Spesielt har den amerikanske nobelprisvinneren i samfunnsøkonomi James Heckman vært en viktig bidragsyter. Her ønsker jeg å trekke frem en oppsiktsvekkende ny norsk studie fra forskningssenteret ESOP og Statistisk sentralbyrå. I studien viser samfunnsøkonomene Tarjei Havnes og Magne Mogstad at barnehageutbyggingen i Norge på midten av 1970-tallet økte berørte barns utdanningsnivå og arbeidsmarkedstilknytning i voksen alder.

Studien tar utgangspunkt i barnehagereformen fra 1975, som ga kommunene ansvaret for barnehage tilbudet. Reformen gjorde at dekningsgraden på landsnivå økte fra ca. 10 prosent i 1976 til 28 prosent i 1979, med stor variasjon mellom kommunene.

Naturlig eksperiment. De store variasjonene mellom kommunene gjorde at studien kunne dele kommunene inn i en eksperiment- og en kontrollgruppe i et såkalt kvasinaturlig eksperiment. Eksperimentgrup-

pen besto av kommuner med stor økning i dekningsgraden, og kontrollgruppen besto av kommuner med liten eller ingen økning i dekningsgraden.

En opplagt innvending mot en slik inndeling i kontroll og eksperimentgruppe, er at kommuner med stor barnehageutbygging kan være svært forskjellige fra kommuner med liten utbygging. Det kan for eksempel være at det i kommuner med stor utbygging bor flere foreldre som er seg bevisst barnas utdanning. Da vil vi kunne finne at barn i disse kommuner tar mer utdanning uten at dette skyldes selve barnehageutbyggingen. Studien løser dette problemet ved å bruke en metode kalt forskjell-i-forskjeller. For hver kommune regner først denne metoden ut forskjellen i utdanningsnivå mellom barn som var i barnehagealder før og etter 1975-reformen. Deretter undersøker metoden om det er en forskjell i disse forskjellene mellom kommuner i kontroll- og eksperimentgruppen. Med andre ord undersøker metoden om trenden i utdanning er forskjellig i eksperiment- og kontrollgruppen, og om den eventuelle forskjellen kan knyttes til 1975-reformen.

Oppsiktsvekkende. Studien finner store positive og robuste langtidsvirkninger av barnehageutbyggingen på 1970-tallet. I kommuner som bygget ut, økte i gjennomsnitt sjansen for å fullføre videregående skole med ca. seks prosentpoeng for et barn som fikk barnehageplass, mens sjansen for å ta universitetsutdanning økte med nesten syv prosentpoeng. Virkningen var størst for barn av mødre med lav utdanning. I tillegg viser analysen at sannsynligheten for yrkesdeltagelse økte betraktelig, særlig blant jenter, mens sjansen for å motta stønader ble vesentlig redusert. Disse resultatene samsvarer med en rekke internasjonale studier som undersøker langtidsvirkninger av barnehage.

Like muligheter. Til tross for at det norske skole- og utdanningsystemet i større grad enn

Omfattende forskning viser at å gå i barnehage har positive langtidsvirkninger for Tiril (3), Isak (5) og andre barn. FOTO: STEIN BJØRGE

de fleste andre land bygger opp under likhetsidealet, har familiebakgrunn også i Norge stor betydning for hvordan barn lykkes i utdanningsløpet. I norsk grunnskole er det store forskjeller i karakterer mellom barn av foreldre med høy og lav utdanning. I tillegg viser flere studier at barn av foreldre med høy utdanning i større grad fullfører videregående skole og tar universitetsutdanning.

Begynner innsatsen for å sikre barn mest mulig like muligheter til å lykkes i utdanningsløpet for sent? Den omfattende forskningen som viser positive langtidsvirkninger av barnehage tyder på at denne innsatsen må begynne allerede i barnehagealderen. Da er det spesielt uheldig at de barna som ville hatt størst utbytte av å gå i barnehage, i mindre grad benytter barnehage sammenlignet med andre barn. Barn av foreldre med lav inntekt og utdanning er kraftig overrepresentert blant dem som ikke går i barnehage.

Kontantstøtten har forsterket dette mønsteret. Barn fra familier med lav inntekt eller utdanning mottar i større grad kontantstøtte sammenlignet

med familier med høyere inntekt og utdanning. I tillegg vet vi at mange kontantstøttebarn ikke er hjemme med foreldrene, men hos dagmamma. Tall fra Statistisk sentralbyrås arbeidskraftundersøkelse viser at 55 prosent av sysselsatte mødre med barn i kontantstøttealder, mottok kontantstøtte. Når barn fra høyinntektsfamilier går i barnehage, mens barn fra lavinntektsfamilier i større grad er i uformelt barnepass med et dårligere læringsmiljø, forsterkes forskjellene.

Alle må med. Fordelingsutvalget foreslår å innføre gratis kjernetid i barnehage og at kontantstøtten avvikles. Disse tiltakene vil gjøre barns barnehagedeltagelse mindre avhengig av familiebakgrunn. Spesielt vil tiltakene kunne sikre at de barna som vil ha størst utbytte av å gå i barnehage, får gå i barnehage. På denne måten vil barn i større grad ha samme læringsgrunnlag ved skolestart, og like muligheter til å lykkes i utdanningsløpet og i arbeidslivet. Dette vil på lang sikt bidra til å redusere forskjellene i inntekt og levekår i samfunnet.

Revisjonsplikt for små foretak

Debatt

PER TYRIDAL
partner i mikroforetak

«NOU2008:12 – Revisjonsplikten for små foretak» foreligger. Flertallets innstilling samt flertallet av høringsuttalelsene, er skremmende lesning. Det hele oser av mistenksomhet og mistenkeliggjøring.

Skremmende lesning. En skal ikke ha lest langt i utredningens sammendrag før en finner følgende: «Utvalgets flertall går inn for at revisjonsplikten videreføres for alle aksjeselskaper. Flertallet legger avgjørende vekt på revisjonens betydning av korrekt skatte- og avgiftsberegning og forebygging og avdekking av økonomisk kriminalitet.»

Utredningen opererer med begrepet mikroforetak med null til fire ansatte. Totale revisjonshonorarer i Norge var i 2006 4,0 milliarder kroner, hvorav ca. en tredjedel kommer fra mikroforetak. Det er lett å forstå at revisjonsbransjen skjelver og argumenterer for revisjonsplikt.

LO er bekymret for de ansatte, men tre av fire AS er mikroforetak der eierne utgjør arbeidsstokken.

Utvalget bommer. Jeg mener utvalgets flertall og flertallet av dem som har gitt høringsuttalelse, har bommet med sine argumenter: De har mistet fokus på det viktigste ordet i tittelen: «små».

Det er en utrolig mistenkeliggjøring av alle som ønsker å drive for seg selv. Utvalgets mindretall går klart i rette med denne holdningen. I sin oppsummering og konklusjon, uttrykker de dette meget godt, kap. 6.8.8. «De aller fleste aksjeselskaper har til hensikt å følge lover og regler. Det er således etter mindretallets oppfatning urimelig at alle aksjeselskaper, for eksempel gjennom revisjonsplikt, skal bære byrdene av tiltak for å avdekke økonomisk kriminalitet. Dette er en samfunnsoppgave som bør finansieres på lik linje med andre samfunnsoppgaver.»

Jeg håper Regjeringen vil vise en langt større tiltro til de som ønsker å drive virksomhet i egen regi.

«Når barn fra høyinntektsfamilier går i barnehage, mens barn fra lavinntektsfamilier i større grad er i uformelt barnepass (. . .), forsterkes forskjellene»

Hver fredag i Aftenposten

Mari Rege
Professor UiS

Jens Ulltveit-Moe
Konsernsjef Umoe

Rolf Utgård
Rådgiver

Alexandra Bech Gjørsvik
Direktør StatoilHydro

Kjetil Storesletten
Professor UiO

Dani Rodrik
Professor Harvard

ØKONOMIDEBATT

E-post: okonomidebatt@aftenposten.no

Hovedinnlegg: 3500 tegn inkl. mellomrom.

Legg ved portrettfoto

Underinnlegg: 2000 tegn inkl. mellomrom.

Legg ved portrettfoto

Replikk: 1000 tegn inkl. mellomrom

Kronikker og debattinnlegg på nett:

www.aftenposten.no/meninger/debatt